C/2025/102

10.1.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Změna klimatu a její dopad na hospodářství

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/102)

Zpravodaj: **Juraj SIPKO**

Poradce	Petr ZAHRADNÍK (pro zpravodaje)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	18. 1. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	11. 10. 2024
Přijato na plenárním zasedání	23. 10. 2024
Plenární zasedání č.	591
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	130/3/3

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV konstatuje, že změna klimatu je především důsledkem lidské činnosti. Ta vedla ke zvýšení hladiny oceánů, nárůstu teploty, lesním požárům a častým a intenzivním bouřkám, které způsobují rozsáhlé záplavy. Změna klimatu navíc vede k nepředvídatelným škodám, včetně ztrát na lidských životech. EHSV zdůrazňuje, že v přírodě je vše vzájemně propojeno. Pokud je příroda v rovnováze, jsou vytvořeny příznivé podmínky pro kvalitní hospodářský růst a zdraví obyvatel. V této souvislosti bude nezbytné přijmout **dlouhodobou strategii pro zajištění zdraví obyvatelstva** v důsledku nepředvídaných změn klimatu.

1.2 EHSV považuje změnu klimatu za existenční hrozbu pro hospodářský a sociální rozvoj v zemích EU a domnívá se, že má velmi negativní vliv na makroekonomický a mikroekonomický vývoj, podnikatelskou sféru, finanční a sociální stabilitu, infrastrukturu a zdraví obyvatelstva.

1.3 EHSV zdůrazňuje, že je naléhavě nutné přijmout a provést veškerá nezbytná opatření ke snížení emisí (*mitigation*) a přizpůsobení se novým podmínkám (*adaptation*), včetně zavedení daně z uhlíku a ceny uhlíku, v souladu s nejnovějším doporučením Evropské komise. Klíčovým ukazatelem při utváření politiky v oblasti klimatu v EU by se měly stát společenské náklady související s oxidem uhličitým, jež udávají peněžně vyjádřenou hodnotu škod, které společnosti působí každá další tuna emisí CO_2.

1.4 EHSV považuje investice spojené se změnou klimatu za historickou hospodářskou příležitost k podpoře a využití obrovského inovačního a rozvojového potenciálu v zemích EU. Kromě toho povede také k realizaci zásadních, historicky bezprecedentních změn ve struktuře hospodářství i v sociální oblasti. Podpora boje proti klimatické krizi by měla probíhat na základě širokého společenského konsensu. EHSV požaduje, aby se součástí diskuse o klimatické transformaci na všech úrovních stal sociální dialog a kolektivní vyjednávání.

1.5 EHSV zdůrazňuje, že kromě využití významného růstového potenciálu by dalším dlouhodobým klíčovým účinkem ekonomické reakce na změnu klimatu měly být úspory nákladů na fungování hospodářství a společnosti. V této souvislosti je zásadní omezit negativní externality, jejichž existence vede ke zhoršování kvality životního prostředí a prohlubuje nepříznivé projevy změny klimatu.

1.6 EHSV si je plně vědom investiční, fiskální a finanční náročnosti reakce na změnu klimatu (kdy je u investic současně třeba zamezit uvíznutí obrovského objemu aktiv v důsledku transformace vyvolané změnou klimatu). V této souvislosti je třeba poukázat na to, že to nesmí vést k další hospodářské nerovnováze, např. v podobě neudržitelného prohlubování rozpočtových schodků a veřejného dluhu a narušení stability finančního sektoru, zejména pojišťovnictví.

1.7 EHSV si je vědom toho, že nepřiměřená reakce nebo neřešení problémů spojených se změnou klimatu může vést k obrovským rizikům, ať už jde o hospodářský růst, nebo o následné negativní dopady na sociální oblast. To může navíc vést k nekontrolovanému vývoji inflačních trendů, zejména inflace tlačené náklady, a nakonec i k destruktivním dopadům na životní úroveň obyvatelstva.

1.8 EHSV považuje za nesmírně důležité nepodceňovat při reakci na změnu klimatu význam lidského faktoru v nejširším slova smyslu. V důsledku změny klimatu lze očekávat zásadní a dlouhodobé změny na trhu práce, jakož i potřebu zvýšené odolnosti a flexibility pracovní síly, včetně celoživotního učení v nových oblastech.

1.9 EHSV zdůrazňuje, že by měla být přijata a prováděna opatření vedoucí k systematické analýze, posuzování a předvídání dopad změny klimatu na hospodářský a sociální vývoj v zemích EU. Opatření by měla být vedle snižování emisí (*physical risk-mitigation*) zaměřena rovněž na změnu struktury hospodářství (*transition risk-adaptation*), ale také na procesy vyvolané změnou klimatu a jejím dopadem na nepředvídatelné migrační toky v mezinárodním kontextu.

1.10 Změna klimatu postihuje všechny země světové ekonomiky. EHSV se proto v reakci na změnu klimatu vyslovuje pro to, aby byla veškerá opatření koordinována a vzájemně sladěna na mezinárodní úrovni. EHSV v této souvislosti důrazně podporuje úsilí EU učinit z boje proti změně klimatu nejvyšší prioritu, tj. kolektivní závazek na vnitrostátní, nižší než celostátní, unijní i celosvětové úrovni, ve všech oblastech včetně hospodářské a sociální, s jasně definovanými a přesně vymezenými úkoly a odpovědnostmi na všech úrovních rozhodovacího procesu.

2. **Východiska a souvislosti**

2.1 V posledních čtyřech letech postihly ekonomiky členských států EU tři reálné vnější a systémové otřesy, které mají tři vnější příčiny: COVID-19, vojenské konflikty a změna klimatu. Jejich dopad na hospodářství členských států EU je velmi negativní. Změna klimatu představuje pro další hospodářský rozvoj zemí EU ve střednědobém a dlouhodobém horizontu existenční hrozbu

2.2 Náklady vyplývající z nečinnosti při boji proti změně klimatu budou velmi vysoké. Předběžné údaje uvádějí roční náklady ve výši 600 miliard EUR na období 2024–2030. Ztráta hospodářského výkonu v důsledku zvýšené úmrtnosti, horšího zdraví, snížené produktivity a kratšího dožití přímo ovlivní ekonomické vyhlídky, zejména s ohledem na exponenciální (a nikoli lineární) dopad každé další tuny emitovaného CO_2. Například podle zprávy týdeníku Lancet z roku 2023 ([1]) bylo v uvedeném roce na celém světě jen kvůli vlnám veder ztraceno 490 miliard hodin produktivní práce a toto číslo se bude zvyšovat v souladu s teplotními trendy. Odklad financování zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně bude mít proto obrovský negativní dopad na celou ekonomiku, infrastrukturu a zemědělství, jakož i na zdraví obyvatelstva. Na základě těchto úvah je očividné, že změna klimatu by pro EU a pro členské státy měla být klíčovou politickou prioritou. Z institucionálního hlediska byl přijetím Zelené dohody ([2]) zaveden soubor systémových požadavků, které mají zásadní význam v boji proti změně klimatu a jejím nepředvídaným a bezprecedentním dopadům na všechny důležité oblasti, které významně ovlivňují hospodářství EU.

([1]) *The 2023 report of the Lancet Countdown on health and climate change* (Výzkumný projekt Lancet Countdown věnovaný zdraví a změně klimatu – zpráva z roku 2023).

([2]) Realizace Zelené dohody pro Evropu.

2.3 Změna klimatu má bezprostřední dopad na makroekonomické ukazatele, finanční a sociální stabilitu, reálnou ekonomiku, mezinárodní obchod, infrastrukturu a zemědělství, jakož i na zdraví obyvatelstva. Kromě toho bude mít velmi negativní dopad na starší osoby a stárnoucí populaci, neboť přispěje ke zvýšení úmrtnosti. Obzvláště postiženi jsou starší lidé, kteří musí přizpůsobit své životní podmínky. Postiženy jsou rovněž děti a mladí lidé.

2.4 EHSV konstatuje, že na makroekonomické úrovni se očekává, že v měnové oblasti povede změna klimatu k růstu inflace, a v důsledku toho i ke zvyšování úrokových sazeb, zhoršování pracovních podmínek a nepříznivému vývoji na trhu práce, poklesu produktivity práce a následně ke zpomalení hospodářského růstu. Z fiskálního hlediska s sebou změna klimatu nese vyšší výdaje na odstraňování následků přírodních katastrof, povodní, lesních požárů a náklady související s poškozením infrastruktury ([3]). Má také významný dopad na vnější rovnováhu ekonomik jednotlivých zemí EU.

2.5 Klimatické změny lze považovat za negativní externalitu. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že tato negativní externalita může vést v rámci procesů zmírňování a přizpůsobování se změně klimatu k dalšímu zvyšování nákladů při výrobě zboží a poskytování služeb, což z dlouhodobého hlediska brzdí udržitelný a inkluzivní hospodářský růst.

2.6 Z ekonomického hlediska je důležité, aby se v reakci na změnu klimatu co nejúčinnějším způsobem postupně snižovaly a odstraňovaly emise a s nimi spojené znečištění. V zájmu obnovení klimatické rovnováhy a její udržitelnosti je proto třeba přijmout a provádět opatření zaměřená na největší znečišťovatele, kteří jednají v rozporu se základními zásadami udržitelného rozvoje.

2.7 Snižování a postupné odstraňování přetrvávajícího znečištění planety bude sice vyžadovat relativně vysoké objemy dalších investic, ale jejich primární dlouhodobá návratnost spočívá v tom, že se předchází nákladům vznikajícím v důsledku změny klimatu. Přímé a nepřímé náklady na financování důsledků změny klimatu mohou mít významný dopad na jednotlivá odvětví jiná než zpracovatelský průmysl, jako je pojišťovnictví a zemědělství, a na oblasti činnosti a regiony, které jsou založeny na tradičním modelu energeticky náročné výroby.

2.8 V rámci probíhajícího přechodu na zelenou a digitální ekonomiku je nezbytné provést komplexní a dalekosáhlé strukturální změny, které mohou mít významný dopad nejen na podobu hospodářských a sociálních systémů, ale také na způsob jejich fungování. Zásadní význam mají proto partnerství a integrované procesy zahrnující více zúčastněných stran.

2.9 Je důležité poukazovat na důsledky a náklady neřešení změny klimatu (náklady na nečinnost), které časem povede ke stále rozsáhlejšímu nevratnému narušení klimatických podmínek, ke zhoršení zdravotního stavu obyvatel, a v důsledku toho i k poklesu produktivity práce a celkové výkonnosti ekonomiky jako takové.

2.10 Investiční náklady na boj proti změně klimatu jsou velmi vysoké. Průměrná výše dodatečných ročních investic potřebných pro dosažení cílů v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 byla odhadnuta přibližně na 480 miliard EUR. Vezmeme-li v úvahu i související proces digitální transformace a zajištění otevřené strategické autonomie (v souladu s plánem REPowerEU) ([4]), budou tyto náklady činit 3 200 miliard EUR ([5]). Veřejné zdroje určené k řešení této otázky budou omezené, a bude tudíž zapotřebí i zdrojů soukromých, které umožní zajistit financování prioritních oblastí reakce na změnu klimatu.

2.11 Pro zajištění účinného fungování EU je důležité, aby koncepce a provádění opatření v oblasti změny klimatu byly rovněž v souladu s ostatními procesy, které v současné době probíhají ve světové ekonomice. Tyto procesy souvisí především se současným geopolitickým napětím a geoekonomickým vývojem, hospodářskou, potravinovou, energetickou a zdravotní bezpečností, jakož i se zajištěním sociální stability a udržitelné konkurenceschopnosti ([6]).

([3]) *Tools for Climate Change Adaptation* (Nástroje pro přizpůsobení se změně klimatu).
([4]) REPowerEU: cenově dostupná, bezpečná a udržitelná energie pro Evropu.
([5]) REPowerEU: cenově dostupná, bezpečná a udržitelná energie pro Evropu.
([6]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or „plus de la même chose"?* (Zelený růst a konkurenceschopnost v politice EU v oblasti klimatu: změna paradigmatu, nebo při všech změnách stále totéž?), Oscar Fitch-Roy a Ian Bailey, červenec 2023.

3. **Obecné připomínky**

3.1 EHSV zdůrazňuje, že kvalita životního prostředí má zásadní význam pro zdraví lidí a pro udržitelný, inkluzivní, odolný a trvalý hospodářský růst. Je zřejmé, že zdraví lidí je ovlivňováno jejich životním prostředím. Pro zdravé ekonomiky členských států EU proto potřebujeme zdravé lidi, kteří budou schopni přispívat k vyšší produktivitě práce, a tím i k vyšší konkurenceschopnosti, vyšší životní úrovni a kvalitnímu hospodářskému růstu.

3.2 EHSV poukazuje na to, že správná reakce na změnu klimatu spočívá ve využívání nových příležitostí, které technologický a inovační potenciál v této oblasti představuje pro hospodářství a podnikatelský sektor. Opožděná reakce na úrovni EU na tuto historicky bezprecedentní výzvu může vést k dalšímu oslabování postavení zemí EU ve světové ekonomice z hlediska jejich podílu na světovém HDP (který se mezi lety 2005 a 2023 snížil z 25 % na 18 %) ([7]).

3.3 Co se týče řešení důsledků klimatické krize, je třeba poukázat na jednotlivé nástroje, které se týkají fyzických a transformačních rizik ([8]):

3.3.1 Nástroje IKT: nepostradatelné místo v procesu transformace budou mít nástroje IKT. V rámci řešení dopadů nepříznivých důsledků změny klimatu na hospodářství jako celek bude důležité, aby probíhala systematická a věcná komunikace a aby se zvyšovalo povědomí o závěrech analýz týkajících se dalších investičních nákladů, které nevyhnutelně vzniknou. Bude zřejmě nezbytné vypracovat jasně koncipovanou studiu dopadů, která bude cílit na širokou veřejnost a která bude obsahovat podložené informace odůvodňující nezbytnost přijetí rozsáhlých, koordinovaných opatření v reakci na změnu klimatu.

3.3.2 Pobídky: bude nutné věnovat pozornost navrhování a zavádění vhodných politik a nástrojů na podporu přijímání opatření v oblasti změny klimatu. Mezi příklady takových opatření patří systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), daňové nástroje šetrné k životnímu prostředí a klimatu a rámec pro udržitelné financování, vycházející ze zásady „dvojí významnosti“ a umožňující, aby odvětví finančního zprostředkování financovalo ekologickou transformaci. Také další pobídky, jako jsou dotace, budou muset být zaměřeny na klimatickou a environmentální udržitelnost, zejména v oblastech energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů energie, oběhového hospodářství, čisté mobility, využívání půdy v odvětvích zemědělství a lesnictví atd.

3.3.3 Regulační nástroje a sankce: vymahatelnost pravidel, stanovených cílů a požadavků specifikovaných v rámci Zelené dohody a cílů udržitelného rozvoje pro rok 2030, které jsou jasně definovány v balíčku „Fit for 55“ ([9]). V této souvislosti je třeba zdůraznit, že klíčové ukazatele musí být právně závazné jak pro EU jako celek, tak na poměrném základě pro jednotlivé dotčené strany, a v případě jejich neplnění by mělo být možné ukládat okamžité a účinné sankce s využitím systému pro zajištění vymahatelnosti pravidel. Zelená dohoda pro Evropu zahrnuje rovněž cíle a opatření pro jednotlivá odvětví. V případě nesplnění právně závazných cílových hodnot lze použít několik existujících mechanismů.

3.3.4 Dopad na pracovníky a pracovní podmínky: plnění cílů v oblasti klimatu by – navzdory nezbytnosti velkých investic – nemělo mít negativní dopad na mzdy a pracovní podmínky. Změnu klimatu je třeba vnímat jako investiční příležitost pro vytváření dovedností a budování partnerství s pracovníky a občanskou společností v zájmu úspěchu opatření zaměřených na klimatickou transformaci. Klíčem k budování důvěry a úspěchu klimatické transformace je ochrana pracovních míst, neboť každá transformace musí jít ruku v ruce s transformací sociální.

3.4 EHSV se domnívá, že koordinovaná reakce na změnu klimatu může významně stimulovat celkový růst hospodářství EU v oblastech, které jsou uvedeny v balíčku „Fit for 55“, pokud bude v souladu s posouzením dopadů provedeno předběžné hodnocení intenzity a návratnosti investic.

([7]) *World Economic Outlook Database*.

([8]) *Key steps to manage climate risks to protect people and prosperity* (Klíčové kroky pro řízení klimatických rizik v zájmu ochrany lidí a prosperity).

([9]) Komise vítá dokončení klíčových právních předpisů balíčku „Fit for 55“, které nasměrují EU k překročení cílů pro rok 2030, tisková zpráva, 9. října 2023.

3.5 EHSV předpokládá, že dopad opatření přijatých v reakci na změnu klimatu může být z dlouhodobého hlediska pozitivní, zejména pokud jde o odstranění negativních externalit, a že umožní účinnější alokaci kapitálu do produktivnějších a účinnějších odvětví a oblastí činnosti. Zavádění velkých strukturálních změn, které by byly nejvýznamnější za posledních dvě stě let, se proto sice z investičního hlediska jeví jako velmi náročné, může však umožnit vytvoření produktivnějšího a výkonnějšího hospodářského systému účinněji využívajícího zdroje ([10]). Za důležitý nástroj by v této souvislosti mělo být považováno oběhové hospodářství, jakož i trh a nakládání s odpady.

3.6 EHSV konstatuje, že historický proces transformace bude vyžadovat zvýšení celkových investic do rozvoje nových odvětví, technologií, oblastí činnosti a podnikatelských aktivit, včetně malých a středních podniků, což může vést i k narušení stávajících hodnotových řetězců, které se budou muset přizpůsobit novým podmínkám (přechod těžebního a těžkého průmyslu na novou čistou energii a výrobní odvětví s nízkým nebo nulovým znečištěním).

3.7 EHSV se domnívá, že současný inflační proces, který pomalu doznívá a v němž převládá inflace tlačená náklady a významnou úlohou hraje riziková přirážka, vedl v jednotlivých zemích EU k diferenciaci mezi méně a více zranitelnými skupinami osob. Změna klimatu se stejně jako energetická krize může projevit prudkým asymetrickým šokem v oblasti pracovní síly a kapitálu. Je důležité se na něj připravit a snažit se v maximální míře odvrátit jeho možné negativní důsledky a poskytnout větší podporu nejpostiženějším regionům.

3.8 EHSV se domnívá, že hospodářství, které je strukturálně připraveno reagovat na změnu klimatu, bude odolnější vůči potenciálním inflačním dopadům (které mohou být způsobeny například prudkými klimatickými výkyvy ovlivňujícími výkonnost hospodářství a produktivitu práce v podnikatelském prostředí), a to bez nepříznivých sociálních dopadů ([11]).

3.9 EHSV si je velmi dobře vědom toho, že opatření spojená s reakcí na změnu klimatu představují velkou kvantitativní a kvalitativní výzvu pro trh práce v zemích EU. Neschopnost dostatečně rychle a důrazně reagovat na tato opatření může vést k omezení pracovní doby, a tedy ke zvýšení nezaměstnanosti ([12]). V této souvislosti je třeba zdůraznit, že příslušné instituce a organizace by na to měly pružně reagovat přípravou rekvalifikačních kurzů a adaptačních programů, jakož i vytvořením lepších podmínek pro flexibilní trh práce v odvětvích, kde je vysoká poptávka po pracovní síle. Změna klimatu by mohla být využita k usnadnění procesů přerozdělování v rámci EU.

3.10 EHSV dále poukazuje na to, že je třeba zlepšit celý systém vzdělávání, včetně odborné přípravy, a vytvořit podmínky pro celoživotní učení, které budou v souladu s požadavky balíčku „Fit for 55“ a Digitálního kompasu ([13]). Tento proces transformace systému vzdělávání bude vyžadovat zásadní změny, pokud jde o požadavky na vzdělání, kvalifikaci a dovednosti pracovní síly. Protože hospodářský dopad přírodních katastrof na všechny věkové skupiny ve společnosti bude nepředvídatelný, bylo by zapotřebí se naučit, jak měnit životní styl, jak reagovat a jak se zapojit do prevence.

3.11 Vzhledem k tomu, že účinné zvládání změny klimatu si vyžádá obrovské množství finančních zdrojů, nebude patrně možné se spoléhat pouze na veřejné financování. EHSV proto doporučuje, aby v oblasti veřejných financí byla důsledně dodržována a respektována pravidla obezřetnosti, která jsou součástí nově přijatých pravidel pro správu ekonomických záležitostí. ([14])

([10]) *„European competitiveness and strategic autonomy“ – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security* („Evropská konkurenceschopnost a strategická autonomie“ – Dvojí výzva pro Evropskou unii: posílení konkurenceschopnosti a hospodářské bezpečnosti), Paolo Guerrieri a Pier Carlo Padoan, únor 2024.

([11]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or „plus de la même chose“?* (Zelený růst a konkurenceschopnost v politice EU v oblasti klimatu: změna paradigmatu, nebo při všech změnách stále totéž?), Oscar Fitch-Roy a Ian Bailey, červenec 2023.

([12]) *3 ways the climate crisis is impacting jobs and workers* (Tři způsoby, jak klimatická krize ovlivňuje pracovní místa a pracovníky), Světové ekonomické fórum, říjen 2023.

([13]) *Europe's Digital Decade: digital targets for 2030* (Evropská digitální dekáda: digitální cíle pro období do roku 2030).

([14]) *Tools for Climate Change Adaptation* (Nástroje pro přizpůsobení se změně klimatu).

3.12 EHSV poukazuje na to, že vedle veřejných prostředků je k dispozici velké množství soukromých finančních zdrojů, například v pojišťovacích a penzijních fondech, a velké množství úspor obecně (které jsou často uloženy na běžných nebo spořicích účtech, kde jsou často ponechány dlouhou dobu), které by v souladu s tím, co slibuje unie kapitálových trhů, mohly být využívány efektivněji. V této souvislosti by tyto zdroje mohly být použity k financování odpovídající reakce na změnu klimatu při dodržení přísných finančních obezřetnostních pravidel.

3.13 EHSV se domnívá, že návratnosti využívání veřejných prostředků lze docílit pomocí finančních nástrojů, které za předpokladu, že jednotlivé transakce projdou testem způsobilosti pro použití tohoto typu financování, poskytují díky obratovému cyklu ve srovnání s dotacemi vyšší objem prostředků.

3.14 EHSV poukazuje na to, že celková vnější hospodářská bilance, která je výrazně ovlivněna konkurenceschopností EU (přebytek běžného účtu platební bilance) by se v důsledku změny klimatu měla posílit, a nikoli oslabit (schodek běžného účtu). Zároveň je třeba mít na paměti, že globální ekonomické procesy se budou i nadále měnit a nebudou probíhat současně a za použití stejných nástrojů.

3.15 EHSV zdůrazňuje, že v zájmu posílení konkurenceschopnosti hospodářství EU a zachování přebytku zůstatku v rámci bilance zahraničního obchodu je třeba sledovat vývoj v centrech hospodářské moci, zejména v USA a Číně, jakož i v dalších vysoce dynamických rozvíjejících se ekonomikách, zejména v zemích jihovýchodní Asie ([15]).

3.16 EHSV požaduje, aby se součástí diskuse o klimatické transformaci na všech úrovních stal sociální dialog a kolektivní vyjednávání. Je důležité spravedlivé sdílení úsilí o dosáhnutí potřebného přijetí ze strany pracovníků a společnosti jako celku, pokud jde o klimaticky neutrální přístup k výrobě zboží a poskytování služeb.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1 EHSV je pevně přesvědčen, že všechny nástroje použité v reakci na klimatickou krizi by měly být založeny na reálné předvídatelnosti a měly by být v souladu se současnými megatrendy, které lze pozorovat jak na úrovni EU, tak v regionálním kontextu. Přitom je třeba zajistit, aby tyto nástroje byly v souladu se zajištěním hospodářské bezpečnosti a konkurenceschopnosti členských států EU a aby byly na tyto oblasti specificky zaměřeny ([16]).

4.2 EHSV podporuje úsilí o provedení ambiciózní transformace, ale poukazuje také na to, že veškerá přijatá a provedená opatření by měla být zaměřena na posílení hospodářské výkonnosti a sociální stability ekonomik členských států EU.

4.3 EHSV doporučuje, aby různá opatření zahrnovala také možnosti využití a podpory větší (přijatelné) tolerance zdrojů energie, které z hlediska čisté klimatické neutrality sice nepředstavují optimální zdroje energie pro závěrečnou fázi ekologické transformace, ale během přechodného období budou mít ve srovnání se současným stavem pozitivní dopad na životní prostředí a klima. Přechodná období by však neměla být prodlužována více, než je nezbytně nutné, aby se nezpomalovala ekologická transformace energetiky, ať už přímo, nebo nepřímo tím, že by se utlumily inovace v oblasti technologií obnovitelných zdrojů energie.

4.4 EHSV se domnívá, že v souvislosti s tím je třeba umožnit rovněž větší volnost, pokud jde o tempo zavádění obnovitelných zdrojů energie, bude-li se jejich podíl v různých oblastech podnikání a dalších činností (např. průmysl, doprava, bydlení atd.) nadále zvyšovat a budou-li zaváděny podle realistického harmonogramu.

([15]) *„European competitiveness and strategic autonomy" – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security* („Evropská konkurenceschopnost a strategická autonomie" – Dvojí výzva pro Evropskou unii: posílení konkurenceschopnosti a hospodářské bezpečnosti), Paolo Guerrieri a Pier Carlo Padoan, únor 2024.

([16]) *„European competitiveness and strategic autonomy" – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security* („Evropská konkurenceschopnost a strategická autonomie" – Dvojí výzva pro Evropskou unii: posílení konkurenceschopnosti a hospodářské bezpečnosti), Paolo Guerrieri a Pier Carlo Padoan, únor 2024.

4.5 EHSV poukazuje na to, že období zvýšeného rizika v důsledku geopolitického napětí a geoekonomické nejistoty vedou k poměrně hlubokým změnám chování, které přinášejí úspory energie. V této souvislosti je třeba přijmout opatření v oblasti energetické účinnosti. Relativně velké investice, které by měly získat rozsáhlou podporu z unijních zdrojů financování, by se měly zaměřit na kvalitativní transformaci veřejných, komerčních a obytných budov s přihlédnutím ke specifickým vnitrostátním podmínkám. Významnou konkurenční výhodu EU by v rámci celého hodnotového řetězce mohla představovat výroba, instalace a servis součástí a zařízení zvyšujících energetickou účinnost, umožňující citlivý přechod na obnovitelné zdroje energie.

4.6 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby zajistila jasné, srozumitelné a přesvědčivé posouzení potřeb (odstranění negativních dopadů externalit na hospodářství a společnost členských států EU i EU jako celku v oblasti ochrany klimatu a životního prostředí) a nákladů (investice nezbytné k uspokojení potřeb ve formě základní orientační struktury uspořádané podle účelu, zdroje a druhu financování).

4.7 Toto posouzení potřeb a nákladů by mělo být pravidelně aktualizováno a vyhodnocováno s ohledem na podmínky měnící se v souvislosti s geoekonomickými změnami a měly by o něm být informovány osoby zapojené do rozhodovacích procesů, jakož i široká veřejnost.

4.8 EHSV dále poukazuje na to, že je třeba stanovit povinnost poskytovat údaje pro posuzování potřeb a nákladů, aby jeho součástí byly i výsledky analýz dopadu ekologické transformace na makroekonomiku, finanční stabilitu a trh práce a na hospodářskou, potravinovou, energetickou a zdravotní bezpečnost. ([17]) Tyto analýzy by mohly být předmětem hodnocení v rámci evropského semestru.

4.9 V zájmu posílení udržitelné konkurenceschopnosti hospodářství EU EHSV dále doporučuje, aby Evropská komise s ohledem na slučitelnost a možnou součinnost s USA a posilování strategického partnerství mezi EU a USA sledovala, jak postupuje a jaké zkušenosti přináší provádění zákona ke snížení inflace v USA ([18]).

4.10 EHSV očekává, že v roce 2026 budou provedeny konkrétnější analýzy posouzení dopadů opatření souvisejících se zavedením mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM). Doporučuje proto, aby Evropská komise provedla hloubkové hodnocení, které by mohlo cenným způsobem přispět k větší kompatibilitě mezi ekologickou transformací a dalšími oblastmi globální ekonomiky.

4.11 Pro účely analýzy nepříznivých dopadů klimatické krize na různá odvětví a oblasti činností v celé EU se jeví jako nezbytné vytvořit společnou databázi, a to jak v rámci jednotlivých členských států, tak na úrovni EU. EHSV proto vyzývá Evropskou komisi, aby vytvořila komplexní databázi klíčových ukazatelů týkajících se fyzických rizik změny klimatu.

4.12 Klíčovým ukazatelem při utváření politiky v oblasti klimatu v EU by se měly stát společenské náklady související s oxidem uhličitým, jež udávají peněžně vyjádřenou hodnotu škod, které společnosti působí každá další tuna emisí CO_2. Průměrný odhad pro každou další tunu CO_2 nyní činí 185 USD (to je 3,6krát více než aktuální vyhodnocení ze strany vlády USA ve výši 51 USD za tunu CO_2). ([19]) Znamená to, že společenské náklady související s uhlíkem v současné době trojnásobně podhodnocujeme. V Evropě pak cena uhlíku měřená cenami povolenek v rámci systému EU pro obchodování s emisemi (53 až 79 EUR za tunu v roce 2024) taktéž sociální náklady výrazně podhodnocuje.

([17]) Stanovisko EHSV Řešení dopadu změny klimatu a zhoršování životního prostředí na mír, bezpečnost a obranu, Úř. věst. C, C/2024/2106, 26.3.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2106/oj?locale=cs.

([18]) *Inflation Reduction Act*.

([19]) Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. a kol., *Comprehensive evidence implies a higher social cost of CO_2* (Komplexní důkazy naznačují vyšší sociální náklady související s CO_2). Nature 610, 687–692 (2022).

4.13 Předpokládá se, že změna klimatu bude mít velmi škodlivé dopady na lidské zdraví. Bude mít přímý vliv na člověka a zvýší riziko onemocnění přenášených v rámci životního prostředí a prostřednictvím zvířat. Největší hrozbou pro lidské zdraví v důsledku změny klimatu budou infekční nemoci způsobené vyššími teplotami, suchem a nedostatkem vody, přívalovými dešti, záplavami a oteplováním oceánů. Předpokládá se, že změna klimatu může přinést zhoršení přibližně u 58 % infekčních onemocnění postihujících člověka ([20]). V této souvislosti EHSV doporučuje, aby Evropská komise vypracovala strategický plán na ochranu obyvatelstva před dopady klimatické krize a jejími dopady v oblasti infekčních onemocnění.

4.14 EHSV poukazuje na to, že pokračující zvyšování teploty může vést k dlouhodobému suchu, které může způsobit tzv. klimatickou migraci se všemi nepříznivými hospodářskými důsledky, které to s sebou nese ([21]). Je proto třeba se zaměřit na hlavní faktory, které mají významný dopad na změnu klimatu, jako je rostoucí množství odpadu, nadměrná spotřeba energie a nadměrná spotřeba potravin a oděvů. To vše povede k neudržitelné výrobě a následně k dalšímu znečištění životního prostředí, které bude představovat ohrožení lidského života na této planetě.

4.15 Jedním z důsledků změny klimatu je nedostatek vody. Kromě toho se očekává, že v souvislosti se změnou klimaty se bude zvyšovat i riziko snižování kvality vody a jejího nedostatku pro zemědělskou produkci, riziko nedostatku vody pro cestovní ruch (menší množství sněhu v zimním období a nedostatek vody v letních měsících) a pro výrobu energie. Ohroženo je zemědělství i logistika. Proto by byl potřebný komplexní rámec pro vodní hospodářství. Riziko nedostatku vody může rovněž zpomalit již probíhající proces zmírňování změny klimatu. ([22]) ([23])

4.16 EHSV zdůrazňuje, že je třeba pokračovat v postupném snižování dotací na fosilní paliva, které jsou z hlediska znečišťování životního prostředí a veřejného zdraví velmi škodlivé. Kromě toho by bylo zapotřebí zavést daň z uhlíku a ceny uhlíku. V roce 2022 činily celkové dotace 7 bilionů USD, což představuje 7,1 % celosvětového HDP ([24]). Během dvou let od roku 2020 do roku 2022 se dotace na fosilní paliva zvýšily o 2 biliony USD. Dotace na fosilní paliva byly v období 2015–2021 relativně stabilní a činily přibližně 56 miliard EUR, v roce 2022 se však zvýšily na 123 miliard EUR. ([25])

4.17 Předpokládá se, že změna klimatu bude velmi nepříznivé dopady na stabilitu finančního sektoru, jak bankovního, tak pojišťovacího. EHSV poukazuje na to, že základem pro rozhodování by měla být rostoucí rizika ve finančním sektoru a odolnost vůči těmto rizikům ([26]). Je proto důležité, aby všechny ukazatele byly komplexní. Kromě toho je zásadní vytvořit podmínky umožňující transformaci klimatického rizika způsobem, který zajistí udržitelné investice a pokud možno zabrání vzniku obrovského objemu uvízlých aktiv.

4.18 Vzhledem k historicky nepředvídatelným a bezprecedentním důsledkům změny klimatu bude třeba vynaložit obrovské finanční zdroje na pokrytí škod a ztrát způsobených klimatickou krizí a jejím dopadem na lidské zdraví. Dostupné veřejné zdroje jsou přitom jen velmi omezené. EHSV doporučuje, aby Evropská komise zvážila zachování rezervních finančních zdrojů, které by byly v kritických okamžicích použity k řešení důsledků klimatické krize a měly by podobu nástroje nebo fondu pro mimořádné situace. EHSV Evropskou komisi vyzývá, aby prozkoumala finanční nástroje, které by členské státy mohly využít ke své ochraně.

4.19 EHSV zdůrazňuje, že změna klimatu bude mít negativní sociální dopady, které mohou prohloubit nerovnost příjmů a zvýšit chudobu ([27]). Všechny subjekty zapojené do rozhodování by proto měly mít tento vývoj na paměti a podle okolností vytvářet sociální záchrannou síť. V této souvislosti je proto nezbytné, aby v rámci uvedené transformace proběhly komplexní reformy zaměřené na udržitelnost, inkluzivnost, odolnost a sociální spravedlnost.

([20]) Mora, C. a kol., *Over half of known human pathogenic diseases can be aggravated by climate change* (Změna klimatu může přinést zhoršení u více než poloviny známých lidských patogenních onemocnění), Nature Climate Change 12(9), s. 869-875 (DOI: 10.1038/s41558-022-01426- 1), 2022.

([21]) *The climate crisis, migration, and refugees* (Klimatická krize, migrace a uprchlíci), John Podesta, červenec 2019.

([22]) *Water abstraction by source and economic sector* (Objem odebírané vody podle zdroje a hospodářského odvětví), Evropská agentura pro životní prostředí, 2022.

([23]) Stanovisko EHSV k tématu Politika v oblasti vody: mezi dezertifikací a sekuritizací – Čas pro modrou diplomacii, Úř. věst. C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/862/oj?locale=cs.

([24]) *Fossil Fuel Subsidies Surged to Record $7 Trillion* (Dotace na fosilní paliva vzrostly na rekordních 7 bilionů dolarů), Simon Black, Ian Parry, Nate Vernon, srpen 2023.

([25]) *Fossil fuel subsidies* (Dotace na fosilní paliva), Evropská agentura pro životní prostředí, listopad 2023.

([26]) *Climate-related financial risks are a major challenge* (Hlavní výzvou jsou finanční rizika související se změnou klimatu), Společné výzkumné středisko, březen 2024.

([27]) *The climate crisis and its effect on vulnerable groups* (Klimatická krize a její dopady na zranitelné skupiny), EHSV, souhrnná tisková zpráva, prosinec 2023.

4.20 Změna klimatu bude mít dopad na potenciální krize v budoucnosti. Šestá hodnotící zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) uvádí v souvislosti se změnou klimatu čtyři rizika, která se budou v nadcházejících desetiletích týkat Evropy. Tři z nich se týkají tepla a sucha: a) úmrtnost a nemocnost obyvatelstva a narušení ekosystému v důsledku zvyšování teploty; b) ztráta zemědělské produkce v důsledku kombinace tepla a sucha; c) nedostatek vody v jednotlivých odvětvích. ([28]) ([29])

4.21 Naše civilizace dnes žije ve světě, který je velmi úzce propojený. Změna klimatu je společný nepřítel, kterému čelí všechny země, třebaže ne každá z nich je nebo bude postižena stejně. EHSV se domnívá, že v zájmu maximálního zamezení negativním důsledků změny klimatu a zachování života na naší drahocenné planetě pro budoucí generace je nyní naléhavě nezbytná konstruktivní spolupráce a koordinovaná činnost všech zemí a všech zúčastněných stran na celém světě, včetně příslušných multilaterálních institucí.

V Bruselu dne 23. října 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([28]) Bednar-Friedl, B., a kol., 2022, Chapter 13: Europe, *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Kapitola 13: Evropa, Změna klimatu 2022: dopady, adaptace se a zranitelnost. Příspěvek pracovní skupiny II k šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu), Cambridge University Press, Cambridge, Spojené království.

([29]) Bednar-Friedl, B., a kol., 2022, *Evropa. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Evropa. In: Změna klimatu 2022: dopady, adaptace se a zranitelnost. Příspěvek pracovní skupiny II k šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu), Cambridge University Press, Cambridge, Spojené království, a New York, NY, s. 1817–1927.

PŘÍLOHA

Následující odstavce stanoviska sekce byly upraveny podle pozměňovacího návrhu, který přijalo plenární shromáždění, ačkoliv jejich původní znění získalo podporu více než čtvrtiny odevzdaných hlasů (čl. 74 odst. 4 jednacího řádu):

Pozměňovací návrh 3

ECO/645

Změna klimatu a její dopad na hospodářství

Odstavec 1.3

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
EHSV zdůrazňuje, že je naléhavě nutné přijmout a provést veškerá nezbytná opatření ke snížení emisí (*mitigation*) a přizpůsobení se novým podmínkám (*adaptation*), včetně zavedení daně z uhlíku a ceny uhlíku, v souladu s nejnovějším doporučením Evropské komise.	EHSV zdůrazňuje, že je naléhavě nutné přijmout a provést veškerá nezbytná opatření ke snížení emisí (*mitigation*) a přizpůsobení se novým podmínkám (*adaptation*), včetně zavedení daně z uhlíku a ceny uhlíku, v souladu s nejnovějším doporučením Evropské komise. ***Klíčovým ukazatelem při utváření politiky v oblasti klimatu v EU by se měly stát společenské náklady související s oxidem uhličitým, jež udávají peněžně vyjádřenou hodnotu škod, které společnosti působí každá další tuna emisí CO_2.***

Výsledek hlasování

pro:	60
proti:	57
zdrželo se hlasování:	18

Pozměňovací návrh 5

ECO/645

Změna klimatu a její dopad na hospodářství

Odstavec 2.2

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
Náklady vyplývající z nečinnosti při boji proti změně klimatu budou velmi vysoké. Předběžné údaje uvádějí roční náklady ve výši 600 miliard EUR na období 2024–2030. Odklad financování zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně bude mít obrovský negativní dopad na celou ekonomiku, infrastrukturu a zemědělství, jakož i na zdraví obyvatelstva. ***Změna*** klimatu by ***proto*** pro členské státy ***EU*** měla být ***jednou z prioritních oblastí***. Z institucio-	Náklady vyplývající z nečinnosti při boji proti změně klimatu budou velmi vysoké. Předběžné údaje uvádějí roční náklady ve výši 600 miliard EUR na období 2024–2030. ***Ztráta hospodářského výkonu v důsledku zvýšené úmrtnosti, horšího zdraví, snížené produktivity a kratšího dožití přímo ovlivní ekonomické vyhlídky, zejména s ohledem na exponenciální (a nikoli lineární) dopad každé další tuny emitovaného CO_2. Například podle zprávy týdeníku***

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
nálního hlediska byl přijetím Zelené dohody [***1***] zaveden soubor systémových požadavků, které mají zásadní význam v boji proti změně klimatu a jejím nepředvídaným a bezprecedentním dopadům na všechny důležité oblasti, které významně ovlivňují hospodářství EU.	***Lancet z roku 2023[1] bylo v uvedeném roce na celém světě jen kvůli vlnám veder ztraceno 490 miliard hodin produktivní práce a toto číslo se bude zvyšovat v souladu s teplotními trendy.*** Odklad financování zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně bude mít ***proto*** obrovský negativní dopad na celou ekonomiku, infrastrukturu a zemědělství, jakož i na zdraví obyvatelstva. ***Na základě těchto úvah je očividné, že změna*** klimatu by pro ***EU a pro*** členské státy měla být ***klíčovou politickou prioritou***. Z institucionálního hlediska byl přijetím Zelené dohody [**2**] zaveden soubor systémových požadavků, které mají zásadní význam v boji proti změně klimatu a jejím nepředvídaným a bezprecedentním dopadům na všechny důležité oblasti, které významně ovlivňují hospodářství EU.
[1] Zelená dohoda pro Evropu.	[1] ***The 2023 report of the Lancet Countdown on health and climate change (Výzkumný projekt Lancet Countdown věnovaný zdraví a změně klimatu – zpráva z roku 2023).***
[2]	**[2]** Zelená dohoda pro Evropu.

Výsledek hlasování

pro:	63
proti:	56
zdrželo se hlasování:	18

Pozměňovací návrh 7

ECO/645

Změna klimatu a její dopad na hospodářství

Odstavec 4.12

Vložit nový odstavec:

Umístění: za stávající odstavec – stejná úroveň číslování

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
	Klíčovým ukazatelem při utváření politiky v oblasti klimatu v EU by se měly stát společenské náklady související s oxidem uhličitým, jež udávají peněžně vyjádřenou hodnotu škod, které společnosti působí každá další tuna emisí CO_2. Průměrný odhad pro každou další tunu CO2 nyní činí 185 USD (to je 3,6krát více než aktuální vyhodnocení ze strany vlády USA ve výši 51 USD za tunu CO2).[1] Znamená to, že sociální náklady spojené s uhlíkem v současné době trojnásobně podhodnocujeme. V Evropě pak cena uhlíku měřená cenami povolenek v rámci systému EU pro obchodování s emisemi (53 až 79 EUR za tunu v roce 2024) taktéž sociální náklady výrazně podhodnocuje.

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh VR
	[1] Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. a kol., Comprehensive evidence implies a higher social cost of CO_2 (Komplexní důkazy naznačují vyšší sociální náklady v souvislosti s CO_2). Nature 610, 687–692 (2022). https://doi.org/10.1038/s41586-022-05224-9.

Výsledek hlasování

pro:	67
proti:	61
zdrželo se hlasování:	9